

*Ministry of Education and Science of Ukraine  
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University  
Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine  
Poltava University of Economics and Trade  
Azerbaijan State Pedagogical University  
University College Copenhagen*



Інститут педагогіки  
НАПН України



KØBENHAVNS  
PROFESSIONS  
HØJSKOLE

УР



III Всеукраїнська науково-практична  
інтернет-конференція з міжнародною участю  
«Освітні й наукові виміри географії та туризму»

*3rd International Scientific and Practical Internet Conference*  
«Educational and scientific dimensions of geography and tourism»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ / COLLECTION OF MATERIALS*

*Poltava,  
Ukraine*

*17 April 2024*



**УДК 910.1(062)+796.5(062)** Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу  
**О-72** Полтавського національного педагогічного університету імені  
 В. Г. Короленка заборонено

**Редакційна колегія:**

- ТОПУЗОВ О. М.** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту педагогіки НАПН України, віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України;
- ФАЗАН В. В.** – доктор педагогічних наук, доктор теологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- АЛХАСОВ О. К.** – доктор філософії у галузі педагогіки, доцент, завідувач кафедри географії Азербайджану та технології викладання географії Азербайджанського державного педагогічного університету;
- ВІШНІКІНА Л. П.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- НАЗАРЕНКО Т. Г.** – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України;
- ШУКАНОВ П. В.** – доктор географічних наук, доцент, професор кафедри туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі;
- КАРПЕНКО Ю. В.** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі;
- КОПИЛЕЦЬ С. В.** – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- ШУКАНОВА А. А.** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

*Друкується згідно з ухвалою Вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, протокол № 13 від 23.04.2024 р.*

Освітні й наукові виміри географії та туризму: матер. III Всеукраїнської науково-практ.  
**О-72** інтернет-конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 17 квітня 2024 р.) / відп. ред.  
 С. В. Копилець. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. 238 с.

Збірник містить матеріали, надіслані до участі у III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Освітні й наукові виміри географії та туризму». Матеріали збірника висвітлюють актуальні питання модернізації змісту і організації освітнього процесу, що спрямовані на формування професійної компетентності фахівців з географії та туризму на засадах сучасних суспільних потреб, і скомпоновані за тематичними напрямками: модернізація структури, змісту і методики географічної освіти на засадах компетентнісного, діяльнісного та індивідуального підходу до навчання; організація освітнього процесу з географії у змішаному режимі, здійснення освітнього процесу з географії та туризму в умовах війни та подолання наслідків її впливу; природничо-географічні студії: методологія і практика; краєзнавчий підхід до навчання географії у закладах вищої, загальної середньої та позашкільної освіти.

**УДК 910.1(062)+796.5(062)**

Матеріали друкуються в авторській редакції.  
 За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

## ЗМІСТ

## РОЗДІЛ 1

**МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ І МЕТОДИКИ  
ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНОГО,  
ДІЯЛЬНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО  
НАВЧАННЯ**

<b>Samoilenko V., Vishnikina L., Fedii O., Shukanova A.</b> GEOINFORMATION TRAINING MODELS AS A TOOL FOR THE MODERNIZATION OF GEOGRAPHIC EDUCATION.....	8
<b>Fedii O., Hansen P. M.</b> GEOGRAPHICAL PRACTICES IN THE FOCUS OF THE COLLABORATION OF THE POLTAVA V. G. KOROLENKO NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY AND THE UNIVERSITY COLLEGE OF COPENHAGEN.....	11
<b>Алхасов О. К.</b> ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ ІЗ ГЕОГРАФІЇ В АЗЕРБАЙДЖАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ	14
<b>Алхасов Я. К.</b> ІНТЕГРОВАНЕ ПОДАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	16
<b>Біляк О. Б.</b> ПОНЯТТЯ «ГЕОГРАФІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ».....	20
<b>Вішнікіна Л. П.</b> ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ.....	23
<b>Влах М. Р.</b> ДО ПРОБЛЕМИ УКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНО- ДОВІДКОВОГО СЛОВНИКА «АНТРОПОТОПОНІМНА КАРТИНА СВІТУ».....	26
<b>Галушка Л. С.</b> КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ.....	30
<b>Галушка Л. С., Табуранський А. О.</b> СУГЕСТИВНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	33
<b>Галушка Л. С., Харченко І. Ю.</b> ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ.....	36
<b>Грушка В. В.</b> ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ..	39
<b>Гудзеляк І. І.</b> ДЕМОГРАФІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ.....	42
<b>Джалалова І. С.</b> ПІЗНАННЯ СВІТУ В 4 КЛАСІ.....	44
<b>Копилець Є. В., Богинська Ю. В.</b> ВИВЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО У ШКІЛЬНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ КУРСАХ.....	47
<b>Копилець Є. В., Ярска-Петрусь І. А.</b> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА».....	50

<b>Савицька К. В.</b> МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	55
<b>Федій О. А., Вагаршакян Я. О.</b> ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	59

## РОЗДІЛ 2

### ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ У ЗМІШАНОМУ РЕЖИМІ. ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ ТА ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЇЇ ВПЛИВУ

<b>Zamanova N. I.</b> ENSURING THE QUALITY OF EDUCATION IN EXTREME CONDITIONS.....	63
<b>Бабієва Т. О.</b> ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	64
<b>Браславська О. В., Рожі І. Г.</b> РОЛЬ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	64
<b>Вовк О. П., Корх Я. С.</b> ВИВЧЕННЯ НЕРУДНИХ КОРИСНИХ КОПАЛИН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	71
<b>Вовк О. П., Чижевський Т. О.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВОЇ ГЕОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	73
<b>Давиденко О. О., Давиденко А. М.</b> МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	76
<b>Кулаков А. М.</b> ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ГЕОГРАФІЇ.....	78
<b>Лісневська Н. В.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОХОДУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ В НИХ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ.....	82
<b>Назаренко Т. Г.</b> СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ В СФЕРІ ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	85
<b>Романчук Р. С.</b> ВИКОРИСТАННЯ КАРТОГРАФІЧНИХ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	88
<b>Щука Г. П., Безрученков Ю. В.</b> МЕНТОРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ТУРИЗМУ.....	92

## РОЗДІЛ 3

### ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ: МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА

<b>Войтків П. С., Іванов Є. А., Кладько Т. Я.</b> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ БРОДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	94
<b>Грицевич В. С.</b> КЛАСИФІКАЦІЇ СТРАВ ПРИ ВИКЛАДАННІ	

ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ «КУЛІНАРНА ГЕОГРАФІЯ».....	99
<b>Закалюжний В. М.</b> ВПЛИВ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ НА ГЕОЛОГІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	102
<b>Єрмаков В. В.</b> АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЛТАВЩИНИ.....	105
<b>Коваль Є. Ю., Корнус А. О.</b> АНАЛІЗ ВІТРОВОГО РЕЖИМУ ПІД ЧАС ГРОЗОВОЇ АКТИВНОСТІ НА ПІВНОЧІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	106
<b>Сарнавський С. П., Гребінь В. В.</b> РІВНЕВИЙ РЕЖИМ ЛІВИХ ПРИТОК СЕРЕДНЬОГО ДНІПРА.....	111
<b>Федій О. А., Косенко О. М.</b> ГІС В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ БАСЕЙНУ РІЧКИ ВОРСКЛИ.....	115

#### РОЗДІЛ 4

#### СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ: ТЕОРІЯ, УКРАЇНОЗНАВСТВО, КРАЇНОЗНАВСТВО

<b>Aliyeva S. X.</b> THE BIG CITY OF THE CENTRAL ARAN ECONOMIC-GEOGRAPHIC REGION – MINGACHEVIR.....	117
<b>Mammadov M. Kh.</b> ECONOMIC AND GEOGRAPHICAL BASIS OF ECOLOGICAL IMPROVEMENT OF PRODUCTION IN AZERBAIJAN....	119
<b>Котик Л. І.</b> ЛЬВІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ.....	124
<b>Федій О. А., Гасанова С.</b> УКРАЇНА – АЗЕРБАЙДЖАН: ГЕОПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ КРАЇН ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО.....	130
<b>Федій О. А., Нечеталюк В. О.</b> ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛИХ МІСТ ПОЛТАВЩИНИ: СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ ЛОХВИЦЬКОЇ ОТГ).....	133
<b>Шуканов П. В., Шуканова А. А.</b> ІЄРАРХІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ СИСТЕМ В РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	136

#### РОЗДІЛ 5

#### ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ Й ТУРИЗМУ. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ

<b>Василенко А. І., Пацюк В. С.</b> ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ТА СОЛІДАРНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ, ЇХ СПЕЦИФІКА ТА ЗНАЧЕННЯ.....	140
<b>Гладкий О. В., Жученко В. Г.</b> ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МІСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ.....	144

<b>Дишкантюк О. В., Власюк К. В. МАЙБУТНЄ ОСВІТИ І НАУКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ПІДХІД ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....</b>	<b>149</b>
<b>Дмитренко В. І. ТРАНСКУЛЬТУРНІ МУЗЕЇ ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИЗМУ....</b>	<b>153</b>
<b>Дробиш Л. В. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ.....</b>	<b>155</b>
<b>Звягольська І. М., Дерев'янюк Т. В. МЕДИЧНА МІКРОБІОЛОГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗНАЧИМИХ ГАРАНТІВ ЯКОСТІ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДОРОЖУЮЧИХ ЛЮДЕЙ.....</b>	<b>160</b>
<b>Колотуха О. В., Савченко В. В. ГЕОПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ ТА ЛОГІСТИКА МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТСЬКИХ ПОТОКІВ НА ПОЧАТОК 2024 РОКУ.....</b>	<b>164</b>
<b>Логвин М. М., Логвин Д. М. ПІДПРИЄМНИЦТВО У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТА ВІДРОДЖЕННЯ...</b>	<b>168</b>
<b>Мельник М. В. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПОШИРЕННЯ РЕСУРСІВ ПРИГОДНИЦЬКОГО ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....</b>	<b>170</b>
<b>Михайліченко Г. І., Лисяна В. О. ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТУРОПЕРЕЙТИНГУ.....</b>	<b>173</b>
<b>Множинська О. В. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ПИРЯТИНЩИНІ.....</b>	<b>177</b>
<b>Непокупна Т. А. ЕЛЕМЕНТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ.....</b>	<b>181</b>
<b>Пустовіт Н. А., Гудкова Н. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ УСТАНОВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ.....</b>	<b>183</b>
<b>Смирнов І. Г., Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. «ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА»: МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ...</b>	<b>187</b>
<b>Смирнов І. Г., Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. ТУРИСТИЧНИЙ БРЕНД ІЗРАЇЛЮ: «ДОРОГА ГАНДІ».....</b>	<b>187</b>
<b>Тараненко О. О. ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ.....</b>	<b>196</b>
<b>Федій О. А., Бурчак К. Д. ВИКОРИСТАННЯ ФОТОГРАММЕТРІЇ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....</b>	<b>198</b>
<b>Шевченко Б. О. ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ.....</b>	<b>200</b>

## **РОЗДІЛ 6**

### **КРАЄЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ, ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**Гайда Л. А. ПРИРОДНИЧІ МУЗЕЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ФОРМА**

ЗАЦІКАВЛЕННЯ УЧНІВ ГЕОГРАФІЄЮ І ТУРИЗМОМ.....	204
<b>Гнатюк В. В., Гнатюк С. С.</b> ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕКСКУРСІЙ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	209
<b>Кізенко О. П.</b> НАБУТТЯ ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ГЕОЛОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ГУРТКОВІЙ РОБОТІ.....	212
<b>Копилець Є. В.</b> «ТОПОГРАФІЧНИЙ ОПИС ПОЛТАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ» ФЕДОРА КАРУНОВСЬКОГО (1809 Р.) ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ З ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА.....	215
<b>Корнієнко С. І.</b> КРАЄЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	218
<b>Мовчан В. В.</b> РОЛЬ КРАЄЗНАВЧО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ПРИРОДНИЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ РІЧКИ ХОРОЛ У ПІВНІЧНІЙ ЧАСТИНІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	219
<b>Мовчан С. А.</b> ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	224
<b>Наровлянський О. Д.</b> ОСВІТНІ ЕКСКУРСІЇ У ВИКЛАДАННІ ГЕОГРАФІЇ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ.....	226
<b>ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ</b> .....	232

## ВИВЧЕННЯ НЕРУДНИХ КОРИСНИХ КОПАЛИН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

*О. П. Вовк, Я. С. Корх*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

Вивчення корисних копалин, зокрема нерудних, є надзвичайно важливою складовою для географів з огляду на кілька ключових аспектів. По-перше, це дозволяє зрозуміти геологічні процеси та структури, що формуються в надрах Землі, що є основою для розуміння природних явищ та ресурсів. Дослідження нерудних корисних копалин також важливо для вивчення впливу гірничої діяльності на довкілля та розвиток регіонів. Крім того, це надає можливість аналізувати економічний потенціал регіонів, де розташовані ці корисні копалини, що є важливим фактором для розвитку інфраструктури та планування економічних стратегій.

У зв'язку з епідемією COVID-19 і повномасштабним вторгненням дистанційне навчання стало звичним для всіх ВНЗ. Але чи все можна вивчити дистанційно? Розглянемо на прикладі нерудних корисних копалин.

Нерудні корисні копалини є найпоширенішою групою серед усіх корисних копалин в Україні [0]. До них відносяться гірничо-хімічна сировина (фосфорити, апатити, сірка, солі, графіт, слюди, азбест), будівельні матеріали (граніт, базальт, лабрадорит, мрамур, кварцит, гіпс, вапняк, туфи, піски, глини, гальки, гравій) [4], коштовне та дорогоцінне каміння [6, 7]. Генетичну класифікацію корисних копалин, в тому числі і нерудних, можна вивчати дистанційно. Теоретичний матеріал, необхідний для вивчення нерудних корисних копалин України можна взяти в [10]. Також дистанційно можна наносити на контурні карти основні тектонічні структури України та родовища нерудних корисних копалин, використовуючи [1]. Різноманітні ресурси такі як Moodle дозволяють створити повноцінні курси, які містять необхідний теоретичний матеріал (тексти лекцій, презентації, відео-лекції тощо). Також Moodle дозволяє проводити контроль (наприклад контрольні у формі тестів, які можна проходити у зручний час, завдання, журнал оцінок). Також Moodle може бути корисним для вдосконалення практичних навичок (різноманітні ігри, квести та ін.). Програми Zoom, Ms Teams та інші ресурси дозволяють проводити заняття онлайн. Дуже корисною для систематизації матеріалу є електронна дошка Padlet. Ресурс [learningapps.org](https://learningapps.org) дозволяє скласти цікаві завдання [5].

В той же час поряд з вагомими перевагами дистанційне навчання має низку недоліків. Ми не будемо розглядати питання мотивації, чи контролю за аудиторією, ризики пов'язані з неякісним інтернетом тощо, оскільки ці проблеми стосуються вивчення не лише нерудних корисних копалин. У нашому випадку дистанційно не можна навчитися працювати із лабораторним обладнанням, та передати тактильні відчуття. Незважаючи на велику кількість літератури [2, 3, 8, 11, 12], навчитися визначати мінерали, породи та корисні копалини дистанційно неможливо. Для макроскопічної діагностики мінералів



та гірських порід, які складають корисні копалини, необхідна спеціалізована аудиторія та колекція зразків [5]. Так топаз відрізняється від кварцу вищою твердістю та досконалою спайністю. Для діагностики мінералу його потрібно тримати в руках, спайність погано видно через екран, твердість студент повинен визначити самостійно, а не вірити на слово викладачу. Окремі зразки мармуру від кварциту можна відрізнити тільки за допомогою розчину соляної кислоти. Таких прикладів можна навести багато.

### **Висновки:**

1. Значну частину курсу присвяченого корисним копалинам, зокрема нерудним можна вивчати дистанційно.
2. При належній мотивації студента якість вивчення теоретичного матеріалу при дистанційному навчанні не знижується.
3. Окремі практичні навички можна тренувати і в дистанційному режимі.
4. Оцінювання знань теоретичного матеріалу у тестовому режимі забирає менше часу викладача та є об'єктивнішим.
5. Будувати геологічні розрізи в тому числі через райони родовищ нерудних корисних копалин в дистанційному режимі складніше, але можливо.
6. Вивчення макроскопічної діагностики мінералів, гірських порід та корисних копалин потребує спеціально обладнаної аудиторії. В дистанційному режимі проведення таких занять на належному рівні неможливе.
7. Різноманітні методи мікроскопічного дослідження мінеральної речовини також вимагають лабораторного обладнання та фізичної присутності студента в лабораторії, але такі методи потрібні тільки студентам геологічних спеціальностей, а географам достатня макроскопічна діагностика.

### **Список використаних джерел**

1. Атлас «Геологія і корисні копалини України» / М.М.Байсарович, В.М.Беланов, М.А.Бородулін та ін. / Гол.ред Л.С.Галецький. К.: «Такі справи». 2001. С. 168.
2. Вовк О. П. Лабораторні роботи з геології загальної та історичної (мінерали). Методичні вказівки студентам географічного факультету. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2018, 59 с.
3. Вовк О. П. Лабораторні роботи з геології загальної та історичної (породи). Методичні вказівки студентам географічного факультету. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2018, 38 с.
4. Вовк О. Практичні роботи з курсу Використання та кадастр ресурсів надр. Методичні вказівки. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2024. 14 с.
5. Вовк О. Особливості викладання геологічних дисциплін на географічному факультеті в умовах дистанційного навчання. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 2. С. 96–102. [DOI: https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2023.2.11](https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2023.2.11)
6. Вовк О. П., Стрій Д. Ю. Географія поширення покладів каменеварвної сировини в Україні. *Науковий Вісник СХУ «Географічні науки»*. 2019. № 1 журналу 385. С. 24–28.
7. Вовк О., Чижевська Л., Стрій Д. Географія поширення родовищ дорогоцінних та напівдорогоцінних мінералів Волині. *Науковий Вісник СХУ «Географічні науки»*. 2020. Т. 5, № 409. С. 18–22.
8. Геологія загальна та історична. Лабораторний практикум : навч. посібник / А. Богуцький та ін. Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2018. 138 с.
9. Комплексний атлас України за ред. Бабіченко В. М. Київ «Картографія». 2005. 96 с.

10. Неметалічні корисні копалини України: підручник / В.А. Михайлов та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2007. 506 с.
11. Сивий М.Я., Свинко Й.М. Геологія. Практикум: навч. посібник. К.: Либідь, 2006. 248 с.
12. Сивий М. Я. Геологія : Підручник. Тернопіль, ФОП Осадца Ю.В., 2019. 337 с.

## **ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВОЇ ГЕОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ**

*О. П. Вовк, Т. О. Чижевський*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

Польова практика з геології передбачена для студентів першого курсу географічного факультету та спрямована на закріплення і поглиблення знань, що були здобуті під час теоретичного навчання упродовж першого року навчання. Основна увага під час проходження геологічної практики зосереджується на ознайомленні з методами геологічних досліджень, тектонічними особливостями території, її геологічною будовою, передумовами та наслідками прояву ендегенних та екзогенних процесів.

Загалом практика з геології проводиться за такими етапами: підготовчий, власне польовий і камеральний. Під час підготовчого етапу студенти визначають об'єкт і предмет дослідження, формулюють мету та основні завдання, на які скеровуватимуть свої дослідницькі зусилля. Відповідно до цього підбирають методи, що їх застосовуватимуть у польових умовах, готують матеріали та обладнання, розподіляють обов'язки. Ефективно застосувати методи геологічних досліджень можливо в польових умовах, шляхом обстеження геологічних об'єктів в умовах їх безпосереднього природного зосередження. З цією метою доцільно підбирати цікаві та різноманітні в плані геологічної будови території та розробляти відповідні маршрути. Зазвичай основними пунктами таких маршрутів були різні об'єкти Карпатських гір, Житомирщини та Рівненщини, які дозволяють вивчати загальну геологію в польових умовах та відбирати цікавий в мінералогічному плані матеріал, зокрема кварц, топаз та берил [0, 0]. Камеральний етап спрямований на обробку отриманих даних, проведення аналітичних робіт із відібраними зразками, побудову схем, графіків, складання картографічних матеріалів і написання звіту.

Для проходження підготовчого та камерального етапу практики на географічному факультеті ВНУ імені Лесі Українки є належні умови. Щодо польового етапу, то в умовах війни, коли безпека студентської молоді понад усе, ці можливості важко реалізувати, тому є необхідність адаптації маршрутів геологічної практики до умов, що склалися.

Хоча Волинська область і Луцький район, зокрема, не характеризуються особливим різноманіттям геологічних об'єктів, все ж можливо практично безпечно та ефективно поглибити знання з геології. Зокрема у Волинській області можна спостерігати майже повний розріз Верхньої Крейди [0]. З цією метою розроблено та запропоновано для впровадження низку радіальних